

Apart en toch samen?

*Leven als christen
in een multiculturele samenleving*

Apart en toch samen?

*Leven als christen
in een
multiculturele samenleving*

ds. Joh. de Wolf
Mignonpad 22, 3816 ET Amersfoort
tel.: (033) 472 87 93
dewolf.hans@gmail.com

Deze gemeenteschets is een uitgave van de

Gereformeerde Bijbelstudiebond (GBb)

december 2010

Alles uit deze uitgave mag vrij gekopieerd worden!

INHOUD

INLEIDING	5
ANDERS: WIE / HOEZO?	8
<i>Bijbelstudies voor jongeren 12-16 jaar</i>	8
Bijbelstudie over een barmhartige allochtoon	9
Wie is apart, die ander of ik?	11
Bijbelstudie over allochtone kinderen van God.....	12
Handleiding voor leiders.....	14
ANDERS DENKEN EN TOCH SAMEN LEVEN?	16
<i>Bijbelstudies voor jongeren 16 jaar en ouder</i>	16
Bijbelstudie over de dankbare allochtoon.....	17
Nu de andere kant: we zijn zelf ook allochtonen.....	19
Bijbelstudie over aartsvaders die zich gast noemden	20
VREEMDELINGEN ONTMOETEN EN ZELF VREEMDELING ZIJN..	24
<i>Bijbelstudies voor volwassenen</i>	24
Twee bijbelstudies over Joden en Samaritanen (ontmoeting met vreemden).....	26
a. Lucas 9:51-56.....	26
b. Johannes 4:1-42	27
Bijbelstudie over christenen die zelf vreemdeling zijn.....	28
Van Petrus terug naar Abraham.....	29
Christenen en moslims hand in hand?	31
Lijst van bijbelgedeelten	32
Lijst van psalmen, gezangen en liederen.....	32
Literatuur.....	33
Leesboeken voor jongeren	34
Bijlage. Driestappenmethode van Pinto	36

Inleiding

Twee voorbeelden

Twee gesprekjes om het onderwerp alvast wat te verkennen.

Gesprek aan tafel tussen vader en dochter

“Pa, ze gaan weer vasten bij de overburen. Dat hoorde ik van hun dochter Yüksel. Het is weer Ramadan zeker. En dan krijg je straks weer dat Suikerfeest erachteraan. Ik vind het maar niks, die vreemde gewoonten.”

“Ja, Lies, dat zijn de moslims nu eenmaal verplicht. En daar houden ze zich ook zo veel mogelijk aan. Je hebt gelijk, als Nederlanders hebben wij die gewoonte niet. Nederland is geen Turkije. Maar ieder moet vrij zijn om vanuit eigen tradities te leven.”

“Dat zal wel,” reageert Lies, “maar ze hebben nog zo veel andere aparte gewoonten. Die hoofddoekjes bijvoorbeeld. En de overbuurvrouw praat alleen maar Turks, ze kan bijna geen woord Nederlands. Volgens mij moeten ze zich veel meer aan ons aanpassen.”

Gesprek op het kerkplein tussen twee mannenbroeders

“Nou, Klaas, de dominee heeft het weer goed gezegd, maar de praktijk is nog niet zo eenvoudig. Ik vind die koopzondagen knap lastig. Tot nu toe heb ik mijn winkel nog dicht gehouden, maar door de anderen word je bijna gedwongen om mee te doen.”

“Ja, Gert, dat is niet makkelijk. We worden als christenen aan de kant geduwd als we voor onze principes willen opkomen. Ik heb zelf te maken met die trammelant op de gereformeerde basisschool. Eén van de leerkrachten is homo. Dat was bekend, en daar is op zich ook niks mis mee. Maar nu schijnt hij ook nog met een vriend te gaan samenwonen. En dat wordt moeilijker. Je zult zien dat we heel de buurt en ook de pers over ons heen krijgen, als we maatregelen nemen.”

“O ja, je zit in het bestuur daar. Nou, dan benijd ik je niet, Klaas.”

“Het wordt inderdaad spannend,” zegt Gert. “Bijna iedereen in Nederland vindt de dingen die wij ‘zonde’ noemen, heel gewoon. En christenen moeten niet zo apart gaan staan, maar zich gewoon aanpassen en integreren in de moderne samenleving, net zoals moslims dat moeten. De linkse meerderheid zal het ons wel even vertellen.”

Wat is een christelijke opstelling?

Twee voorbeelden, die wel wat op elkaar lijken. Als je godsdienstig bent en je wilt voor je principes staan, dan heb je het in Nederland soms niet makkelijk. Dus de vraag is nu: hoe moeten allerlei groepen in Nederland met elkaar omgaan?

Deze gemeenteschets gaat er niet over hoe moslims zich moeten opstellen, of hoe de overheid te werk moet gaan, of wat de politiek ervan moet zeggen. In de schets gaat het er eigenlijk alleen over hoe wij ons moeten opstellen als christenen (blank of allochtoon) in de samenleving van vandaag.

Dat heeft twee kanten: wij moeten onze houding bepalen tegenover medelanders die een andere cultuur en godsdienst hebben en om die reden in onze ogen apart zijn. En vervolgens moeten we in het leven een plaats geven aan onze eigen apartheid. Want als christenen zijn we zelf vreemdelingen in een Nederlandse wereld die van God of gebod niet veel meer wil weten.

De vraag is: moeten wij eerlijk en rechtuit onze principes waarmaken? Of moeten wij onze principes maar een beetje vergeten om zo veel mogelijk mee te tellen, of moeten we misschien juist zo veel mogelijk wegkruipen in ons eigen ho(e)kje?

Zoals de titel van deze gemeenteschets zegt: als je in de ogen van anderen apart bent, moslim of christen of nog anders, kun je dan toch met die anderen samenleven, en die anderen met jou? En de vraag is dan natuurlijk vooral: hoe zie je dat als christen? Want de ondertitel heeft het over ons leven als *christen* in een multiculturele samenleving (voortaan: mcs).

De mcs is langzamerhand een politiek begrip geworden. Het is goed om er even een populaire omschrijving van te geven. Je zou het begrip op de volgende manier kunnen definiëren:

Bij de mcs in Nederland denken we aan de samenleving van mensen die of autochtoon zijn of allochtoon. Dat wil zeggen, er zijn hier mensen die naar hun afkomst al lange tijd, misschien al eeuwenlang, in Nederland wonen (autochtoon). En er zijn mensen die zelf of via hun (groot)ouders uit andere landen afkomstig zijn, en hier nog niet zo lang geleden zijn komen wonen of naar ons land gevlucht zijn. Autochtone Nederlanders zijn vaak al erg verschillend van elkaar, bijvoorbeeld in godsdienstig opzicht of in politieke voorkeuren. Maar de verschillen met allochtone Nederlanders zijn meestal nog veel groter. Zij komen uit een ander land, en soms zelfs uit een ander werelddeel. Ze hebben soms een andere huidskleur en spreken een andere taal. Ze hebben hun eigen gewoonten, waarden en rituelen. En als ze religieus zijn, dan hebben ze vaak een andere godsdienst dan het christendom, zoals bijvoorbeeld hindoeïsme of islam.

Mengeling van culturen

Veelkleurig Nederland

Hier moet nog iets aan toegevoegd worden, als het gaat om cultuur. Want we moeten niet doen alsof de cultuur van de zogenaamde moderne en beschaafde meerderheid in Nederland de norm is, en dat die meerderheid de vrijheid en ontplooiing van allerlei minderheidsculturen kan bepalen. Het is beter de term 'cultuur' hier tamelijk breed te omschrijven. Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers, om maar een paar groepen te noemen, hebben hun eigen cultuur, vaak met een islamitische of hindoestaanse leefstijl, met dito normen en waarden.

Maar christenen hebben evengoed een eigen cultuur, met een specifieke nestgeur en gezamenlijke codes. Er zijn in Nederland meer culturen te noemen, bijvoorbeeld een

jongerencultuur, vaak een subcultuur. Verder hebben zogenaamd moderne Nederlanders ook een eigen leefstijl die per groep nog behoorlijk uiteen kan lopen. In die zin is er in ons land een bont palet van allemaal culturele minderheden, een beetje vergelijkbaar met al die politieke partijen die er vandaag de dag zijn. Dus: geen enkele groep moet gaan heersen over de andere groepen.

Geen politieke schets

In deze gemeenteschets willen we uitgaan van de bestaande situatie in Nederland. Het is belangrijk om dat te benadrukken. Je kunt er moeite mee hebben dat er zo veel buitenlanders onder ons wonen. En je mag er ook een mening over hebben of we de grenzen verder moeten sluiten voor nieuwe buitenlanders en vluchtelingen. Maar daar zullen we het in deze gemeenteschets niet over hebben. Zoals altijd bij deze schetsen ligt de nadruk op bijbelstudie, en dus op de vraag wat de Bijbel ons zegt over het omgaan met andere groepen in de samenleving.

Politieke uitspraken moet niemand in deze schets verwachten. En ook willen we verder benadrukken dat het er niet om gaat hoe wij als *Nederlanders* reageren, maar hoe wij als *christenen* reageren.

In de drie schetsen wil ik steeds dezelfde opzet volgen. Alleen gebruiken we per groep wel verschillende bijbelgedeelten.

Een rode draad in de schetsen is deze, dat er telkens ook een perikoop bij is die over Samaritanen handelt. We hebben daarvoor gekozen, omdat de verhouding tussen Joden en Samaritanen destijds enigszins vergeleken kan worden met die tussen moslims en christenen vandaag. Want net zoals de Samaritanen destijds hebben de moslims een godsdienst die deels van de Bijbel is afgeleid, maar tegelijk sterk is verbasterd, zodat in beide gevallen de godsdienst tot een antireligie is geworden. En wij horen wel respect te hebben voor moslims en Samaritanen als medemensen, maar niet voor hun religie.

Een andere rode draad is dat ook in elke schets de vreemdelingschap van onszelf als christenen aan de orde komt. Want het zou niet realistisch zijn als we dat gegeven hier zouden wegmoffelen.

Tot slot van deze inleiding nog dit: een eerste versie van een schets over dit onderwerp was geschreven door de heer J. (Ko) Serier. Maar omdat die schets, hoe deskundig ook, niet paste in onze opzet voor gemeenteschetsen, is hij totaal herschreven, met dank aan de eerste schrijver voor ideeën, gegevens en eyeopeners die gebruikt konden worden!

Anders: wie / hoezo?

Bijbelstudies voor jongeren 12-16 jaar

Wij staat tegenover *zij*. Ja toch?

Wij zijn geboren Nederlanders, *zij* komen oorspronkelijk uit het buitenland.

Wij zijn dus normaal, en *zij* zijn anders.

Ben je het daarmee eens? Ja, waarom zou je het er eigenlijk niet mee eens zijn. Die buitenlanders zijn toch gewoon anders. Ze hebben een andere huidskleur, zwart of bruin of nog anders. Ze spreken thuis en vaak ook op straat een andere taal dan Nederlands. Als zulke mensen oorspronkelijk uit Turkije komen of uit Marokko, zijn ze misschien moslims die wel eens naar de moskee gaan.

Vroeger waren wij al die buitenlanders niet zo gewend. En we kijken nog steeds wat vreemd tegen ze aan. Bij hen is een heleboel anders dan bij ons. Ook de eetgewoonten, de verhouding tussen man en vrouw, de hoofddoekjes en noem maar op.

Misschien vind jij het ook allemaal wat abnormaal, en denk je: doe toch gewoon, zeg.

Maar is dat helemaal eerlijk?

Laten we het eens van de andere kant proberen te bekijken. Leen de ogen van allochtonen en kijk dan naar Nederlandse mensen. En wees nou eerlijk: zijn wij als geboren Nederlanders ook niet apart?

Zeker als we in ons land met de tijd en met de mode mee willen gaan. Moderne Nederlanders hebben vaak niet zo'n hecht gezinsleven meer. Er zijn veel gescheiden mensen en gebroken gezinnen. Voor het eten nemen wij meestal niet zo veel tijd: even hapsnap voor de tv. De kleding moet, zeker in de zomer, zo bloot mogelijk. Vrouwen zijn overal gelijkgeschakeld met mannen. Zo zijn er nog wel meer verschillen te noemen.

Allerlei verschillende mensen, overal vandaan

En vraag je je dan ook niet af: wie is eigenlijk normaal? Is het zo normaal als dames er halfbloot bij lopen? En is echtscheiding een teken van vooruitgang? Is een hoofddoekje dan zo slecht? Is een moskee slechter dan een sekshop?

Kortom: als Nederlanders vinden wij die buitenlanders maar apart, ze doen alles anders. Maar de vraag is: wie is er anders, wie is er apart? Doen we zelf dan zo normaal? In deze schets gaan we daar met de Bijbel in de hand eens over doorpraten.

Intro

Eerst geef ik een paar vragen vooraf, om er verder in te komen. Een warming-up, zeg maar. Maak even groepjes van twee, en neem vijf minuten de tijd om samen over de vragen na te denken en door te praten en te kijken wat jullie beiden ervan vinden.

Vragen

- a. Hoe vind je het dat er in Nederland zo veel mensen van verschillend ras en huidskleur rondlopen? Zou je liever willen dat er hier alleen maar blanke mensen wonen, die Nederlands praten en liefst ook nog christelijk zijn?
- b. Voel je jezelf wel eens een vreemde in een bepaald gezelschap? Zo ja, waar dan, in de kerk, of op een sportclub, of in de klas, of in je straat, of nog ergens anders?

Bijbelstudie over een barmhartige allochtoon

Voor de Joden in Jezus' tijd waren er ook mensen die anders waren. Dan denk ik niet aan tollenaars en zondaars, maar aan de Samaritanen. Dat waren mensen die woonden in het midden van het land, rond de vroegere stad Samaria. Ze hadden een eigen geloof: dat leek wel veel op dat van de Joden, maar was toch ook weer anders. En daarom was er al eeuwenlang ruzie geweest tussen deze twee groepen. Ze gingen meestal niet echt met elkaar om, maar gingen allebei hun eigen gang.

Nu vertelt de Heer Jezus in Lucas 10 een gelijkenis, die je vast wel kent. Een Samaritaan speelt daar een bijzondere rol in. Het verhaal is niet echt gebeurd, want het is een gelijkenis en geen geschiedenis. Maar de Heiland wil er wel een belangrijke boodschap mee onderstrepen. Hij kiest niet voor niets voor een Samaritaan als voorbeeld voor zijn luisteraars en voor ons vandaag.

Lees eerst met elkaar Lucas 10:25-37

Probeer daarna met elkaar de volgende vragen te beantwoorden:

1. Waarom zou de Heiland een Samaritaan gekozen hebben als 'held' van dit verhaal?
2. Waarom wilde die priester de gewonde man niet helpen?
3. En waarom ook die Leviet niet?
4. Wat doet de Samaritaan die langs komt? Zou het publiek dat verwacht hebben?
5. Zie je dat de Heer in vers 36 de vraag van de wetgeleerde uit vers 29 omdraait? Waarom zou Jezus dat gedaan hebben?

De bedoeling van deze gelijkenis staat in vers 37. Dat had je vast wel begrepen. Het gaat erom dat je niet allerlei excuses bedenkt om maar niet te hoeven helpen. Voor noodhulp moet alles wijken. Barmhartigheid heeft dus voorrang boven eigenbelang.

In verband met deze schets kunnen we ook nog van een bijbedoeling van Jezus spreken. Hij bedacht deze gelijkenis zelf. Hij koos dus blijkbaar opzettelijk een Samaritaan als voorbeeldfiguur. Voor de Joden was dat waarschijnlijk wel schokkend. Eigenlijk wilden ze helemaal niet iets goeds over een Samaritaan horen. Want iets goeds over zo iemand, dat kon in feite niet waar zijn. Zo diep zat de haat en vijandschap in hun hart verworteld. En van beide kanten werd het vijandbeeld in stand gehouden. De Heiland wilde door deze gelijkenis een ander licht laten vallen op die 'vijand'. Een Samaritaan kon zelfs voor de Joden nog ten voorbeeld zijn. Als ze het maar wilden zien en erkennen!

Toepassing

Deze gelijkenis is ook van belang voor het onderwerp van deze schets. Je zou de tegenstelling tussen Joden en Samaritanen een beetje kunnen vergelijken met die tussen christenen en moslims. Die relatie is tegenwoordig soms ook heel vijandig. In bepaalde landen komen voortdurend bloedige botsingen voor tussen beide godsdienstgroepen. En ook in ons land is het echt niet overal pais en vree.

We vertrouwen elkaar niet zomaar. We beginnen meestal met een afwachtende houding vol wantrouwen. En als blanke Nederlanders zouden horen dat een Marokkaanse jongen een ander in nood zou helpen, en het kwam in de krant, zouden we dat bericht dan wel geloven?

Maar zou een buitenlander dan geen goede daad kunnen verrichten? Of is dat soms onbestaanbaar?

Bedenk maar dat ook allochtonen mensen zijn met een hart en met gevoel. Ze kunnen door hun houding en hulpvaardigheid ons, geboren Nederlanders, soms beschamen. We moeten ons dus niet laten leiden door allerlei vooroordelen over elkaar. De meeste mensen, van welke huidskleur ook, hebben het goede met hun medemensen voor.

Wees een barmhartige Samaritaan!

Veel buitenlanders die hier zijn komen wonen, hebben het goed en profiteren van de welvaart in ons vaderland. Maar er zijn ook vluchtelingen die hun land moesten verlaten. Want anders zouden ze omkomen van de honger. Of ze waren daar niet veilig vanwege hun geloof of overtuiging. Zulke mensen zoeken elders in de wereld een goed heenkomen. Bijvoorbeeld bij ons. En ze hopen hier een bestaan op te bouwen en veilig te zijn. Dat zijn de zogenaamde asielzoekers.

Door de maatregelen van de overheid zijn er niet zo veel van zulke buitenlanders meer. Maar hier en daar zijn nog wel asielzoekerscentra en er komen toch nog ongeveer 15.000 mensen per jaar binnen. Vooral die buitenlandse mensen

hebben het moeilijk. Ze mogen hier geen baan zoeken als ze nog geen verblijfsstatus hebben, en daarom hebben ze maar weinig geld om van te leven. Ze spreken onze taal meestal ook nog niet goed, en weten niet goed waar ze hun recht kunnen krijgen.

Vooraf voor zulke mensen moeten we ons als barmhartige Samaritanen gedragen. Want dit zijn de vreemdelingen die het meest op onze hulp zijn aangewezen. Net als de vreemdelingen die vroeger midden tussen de Israëlieten woonden. God wilde dat die mensen goed behandeld werden en niet uitgebuit of verwaarloosd of gediscrimineerd werden. Dat kunnen we ook op vandaag toepassen. Asielzoekers moeten ons een zorg zijn.

Vragen

6. Stel dat er in jouw omgeving een asielzoekerscentrum is, moet de kerk dan contact leggen? Weet je daar iets van, misschien uit een andere plaats? En geven diakenen of anderen misschien hulp? Hoe doen ze dat dan? Vraag er maar eens naar.
7. Als asielzoekers tot de islam behoren, dus moslims zijn, is het dan goed om te proberen hen te bekeren tot het christelijk geloof? Zo nee, waarom niet? En zo ja, hoe doe je dat dan?
8. Merk je wel eens op school, of op straat of in de winkel dat allochtone mensen achtergesteld (gediscrimineerd) worden? Bijvoorbeeld dat juist zij in de supermarkt de inhoud van hun boodschappentas moeten laten zien of dat de politie hen eerder aanhoudt? En ben je zelf ook wel eens aan het discrimineren, bijvoorbeeld met vriendschappen?

Wie is apart, die ander of ik?

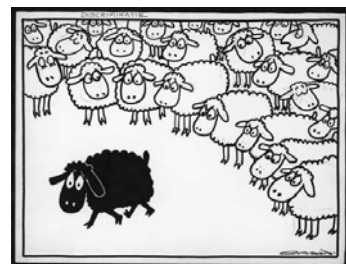
Spelopdracht

We gaan het onderwerp nu eens van een andere kant bekijken. We beginnen dit gedeelte met een spelletje voor heel de groep. Jullie lijken best wel allemaal op elkaar. Ik bedoel: jullie hebben ongeveer dezelfde leeftijd, jullie horen waarschijnlijk allemaal bij dezelfde kerk, jullie zitten, denk ik, allemaal graag achter de computer, enz. Maar jullie zijn toch allemaal ook weer verschillend.

Probeer nu met elkaar van iedereen te ontdekken waarin hij of zij anders is dan heel de rest van de groep.

Zorg met elkaar wel dat het leuk blijft. Want je zou bij deze opdracht zomaar onaardig kunnen gaan doen naar iemand in de groep, als je een apartigheid aanwijst.

De leider zal wel wat handvatten geven hoe je samen deze opdracht kunt doen. Eventueel kan er hierna ook nog een rollenspel gedaan worden om discriminatie na te spelen en beter te kunnen beleven (als dader en als slachtoffer).

Toepassing

Waar gaat het nu om bij dat spelletje van daarnet en bij het rollenspel? Het gaat erom dat het 'anders zijn' maar betrekkelijk is. Zijn Turkse mensen anders dan de blanke Nederlanders? Als je naar heel Nederland kijkt, dan vormen Turkse inwoners maar een kleine minderheid. Dan kun je inderdaad zeggen dat ze anders zijn dan de grote meerderheid van de bevolking in ons land. Maar stel je nou voor dat jij met je ouders en broers of zusjes in een flat woont, of in een buurt waar bijna allemaal buitenlanders wonen. Dan gaan we de zaak omdraaien. In die wijk zijn de buitenlanders niet apart, maar staat jullie gezin apart. Het is dus maar hoe je het bekijkt en hoe de verhoudingen liggen. Als je met veel dezelfde soort mensen bij elkaar bent, dan voel je je niet anders. Maar als je alleen staat, dan zijn niet de anderen apart, maar dan ben je het zelf. In het rollenspel heb je misschien kunnen merken hoe makkelijk 'apartheid' discriminatie uitlokt. De vlam slaat zomaar in de pan als er een incident is met iemand die 'anders' is.

Dan gaan we nu de lessen van zonet toepassen op ons christen-zijn, en dan gaan we weer terug naar de Bijbel. In de eeuwen dat de mensen van Gods volk bij elkaar woonden in één land, in het land Kanaän, toen woonden er ook her en der verspreid vreemdelingen onder hen. Die waren vreemd. Zo werden ze ook genoemd, omdat ze van buitenaf kwamen en niet tot Gods volk hoorden. Maar vóór die tijd dat Israël in Kanaän woonde, was dat anders. En ook na Pinksteren werd het weer anders. In een korte bijbelstudie willen we dat nagaan.

Bijbelstudie over allochtone kinderen van God

Lees met elkaar Genesis 23:1-6 en 17-20

Probeer over dit gedeelte de volgende vragen te beantwoorden:

1. Wat was de inheemse bevolking in de omgeving waar Abraham woonde?
2. Hoe voelde Abraham zich te midden van die andere mensen?
3. Waarom wilde Abraham voor het graf van zijn vrouw niet maar een stukje grond van de plaatselijke bevolking gebruiken, maar dat voor de volle prijs kopen?

Op deze manier kreeg Abraham dus al een klein deel van het beloofde land in bezit. Later zou zijn nageslacht heel het land in bezit mogen nemen, in de tijd van Mozes en Jozua. Toch zou dat aardse Kanaän uiteindelijk ook maar weer tijdelijk zijn. Net als Abraham zijn wij als christenen vreemdelingen, vergeleken bij de grote meerderheid van mensen die niet in God geloven. Zeker in Nederland wordt de christelijke kerk een steeds kleiner wordende minderheid. En het aantal moslims blijft maar groeien, ook vooral door nieuwe geboorten. In Nederland krijgen we steeds meer een Abrahamgevoel.

Lees ook maar wat Hebréeën 11:13-16 daarvan zegt. Ook over die verzen nog een paar vragen:

Abraham wijst op het beloofde land

4. Hoe zie je dat het slot van vers 13 een aanhaling is uit Genesis 23?
5. Waar verlangden Abraham en de zijnen naar, toen ze zich vreemdelingen op aarde noemden?
6. Wat is voor jou je echte vaderland: Nederland of een ander land?

Hier merk je dat de situatie van Abraham weer terugkeert in de kerk na Pinksteren. Dan gaat de kerk de wijde wereld in, en woont het volk van God niet langer in één land en binnen de grenzen van één staat. Christenen wonen nu verspreid over heel de wereld. Ze wonen te midden van mensen die een ander geloof hebben of nergens aan doen. Daarom voel je je als christen tegenwoordig vaak apart staan. Zeker ook in Nederland. Niet-blanke Nederlanders noemen we makkelijk buitenlanders of vreemdelingen, of allochtonen, maar christenen zijn in de moderne Nederlandse wereld misschien nog wel meer buitenstaanders.

Vragen voor discussie of werkvormen

1. Voel je zelf ook dat je vaak apart staat omdat je bij de kerk hoort? Of valt dat wel mee?

Maak dat zichtbaar door je aan te sluiten bij de ene groep (geen last) of de andere (wel last), en probeer zo mogelijk anderen over te halen naar jouw groep.

Daarna kun je het nog aan tafel verder bespreken:

Als je er niet zo'n last van hebt, klopt dat dan wel met het 'jullie geheel anders' uit Efeziërs 4:20 (vertaling 1951)?

En als je het wel vervelend vindt, ben je dan misschien van karakter al een buitenbeentje?

2. Serieuze moslims voelen zich net als christenen ook niet makkelijk thuis tussen al die Nederlanders die aan God noch gebod doen. Zouden we als christenen sommige dingen misschien samen kunnen doen met moslims? Waar denk je dan aan?
3. Er is nog een overeenkomst tussen christenen en moslims: we willen allebei dat we in vrijheid onze eigen godsdienst kunnen beoefenen. Die vrijheid wordt ons niet door iedereen gegund, bijvoorbeeld als het de plaats van de man en de vrouw betreft. Kunnen we ook hier niet samen met moslims optrekken om voor die godsdienstvrijheid op te komen? Wie zijn hiervoor of hiertegen, en waarom?
4. Dan tot slot nog een moeilijke vraag als 'uitsmijter': Joden en Samaritanen waren godsdienstig verschillend, maar ze aanbaden allebei de God van hemel en aarde van wie het Oude Testament vol is (zie Johannes 4:21). Kun je nu zeggen dat christenen en moslims toch eigenlijk ook in dezelfde God geloven, of ze die nu Heer (Jahwe) of Allah noemen?

Lekkere hapjes op het Suikerfeest

Op pag. 34 vind je een lijst met leesboeken voor jongeren over de multiculturele samenleving.

Handleiding voor leiders

Bij de begeleiding van de jongere jeugd is het allereerst belangrijk om de inleiding (aan het begin) van deze gemeenteschets goed door te nemen.

Wat de jeugdschets zelf betreft: wellicht is de stof te veel voor één bijeenkomst. Je kunt er natuurlijk ook twee vergaderingen aan wijden, of je zou voor één van de twee bijbelstudies kunnen kiezen (al moet je dan wel even het verband met de rest van de schets toelichten).

De twee introvragen in het begin van de jeugdschets spreken, denk ik, voor zichzelf. Vooral voor die tweede vraag is het van belang dat er een goede sfeer is in de groep, zodat de jongeren los kunnen komen en hun ervaringen durven te uiten.

Bijbelstudie 1

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan is bekend. De vier vragen zijn met elkaar wel te beantwoorden, neem ik aan. Al is er over vraag 1 en 2 nog wel eens meningsverschil. Wilden de priester en Leviet niet helpen om niet onrein te hoeven worden (want misschien was de man wel dood), of wilden ze gewoon niets met criminaliteit en de gevolgen ervan te maken hebben? Een korte discussie daarover kan wel even interessant zijn, maar moet niet te lang duren, want het gaat tenslotte om die Samaritaan. Leg vooral de nadruk op het verband met het thema van de schets via die allochtone hulpverlener.

De slotvragen bij dit gedeelte (vragen 6, 7 en 8) zijn ook de moeite waard om met heel de groep te bespreken. Dat kan eventueel ook eerst in groepjes (bijv. drie groepjes met ieder één van die vragen), met daarna een korte terugrapportage voor heel de groep.

Spel

Het tweede onderdeel begint wel spannend, als het om de spelopdracht gaat. Die opdracht moet je als leider wel kunnen hanteren en begeleiden. Het zou uit de hand kunnen lopen als één van de kinderen wordt uitgelachen om zijn of haar uitzonderingspositie. Het spel moet wel spel blijven en geen aanleiding worden voor vervelende gevolgen als 'discriminatie' in de groep. Dus vooraf moet goed afgesproken worden dat het leuk blijft.

Om nog even een handvat te geven voor wat ik bedoel met de verschillen. Van iedereen is vast wel iets te bedenken waardoor hij of zij bij wijze van spreken niet bij de hele groep past.

Om een paar voorbeelden te noemen waaraan je kunt denken:

- er is maar één verenigingslid dat 15 jaar is;
- één meisje heeft zwart haar;
- er is er maar één bij die een bril op heeft;
- er is maar één lid uit wijk A aanwezig;
- er is maar één jongen die een trui aan heeft;
- er is één jongen met een donkere huid (adoptiekind), enz.

Zo heeft iedereen in de groep wel iets waardoor hij of zij een 'vreemde' is.

Zoek dat samen uit, als voorbereiding op het vervolg van de schets, waarin de toepassing van het spel wordt uitgelegd.

Je kunt het onderwerp voor de jongeren nog wat dichterbij brengen door de opdracht van daarnet voort te zetten met een *rollenspel*. Om zodoende discriminatie in de praktijk te beleven, al is dat in spelvorm. Ik geef een voorbeeld.

Je gaat uit van een station. Twee schooljongens stappen uit de trein, een Nederlandse en een allochtone jongen. Die laatste gooit de tas van de eerste jongen omver (of stootte hij er per ongeluk tegenaan?), en er komt ruzie van. Ze worden handtastelijk en er wordt forse taal gebruikt. Je kunt dan beide jongens in de groep, die het willen spelen, een eigen opdracht geven. De Nederlandse jongen moet boos reageren, en de andere jongen moet doen alsof het een ongelukje was.

Bijbelstudie 2

Dan komt er nog een bijbelstudie over Genesis 23, ook een tamelijk bekend hoofdstuk uit de Bijbel. Vooral bij vraag 6 over dit hoofdstuk kun je hopelijk wat dieper doorpraten over het pelgrim-zijn van christenen. Je kunt dan ook vragen stellen als: voel je je in ons land echt thuis, waarom wel of waarom niet? Zou je later willen emigreren naar een ander land, en zo ja, waarom dan? En wat is eigenlijk de bestemming van je levensreis?

Wat betreft de laatste vier discussievragen:

In Efeziërs 4:20 stond vroeger (vertaling 1951) dat we als christenen anders moeten zijn. Dus eigenlijk is het normaal dat je je in een niet-kerkelijke omgeving een 'vreemde eend in de bijt' voelt. Als de jongeren dat niet aanvoelen, is er genoeg reden voor een discussie over hun gedrag onder buitenstaanders (bij sport bijv.). Maar iemand kan ook door z'n karakter te snel een buitenbeentje (willen) zijn.

Bij vraag 2 zou je kunnen werken met posters of flappen om allerlei dingen op te schrijven die je wel of juist niet samen kunt doen. Vraag ook maar of je samen kunt bidden.

Vraag 4 kun je benaderen vanuit het verschil tussen het eerste en het tweede gebod. Allah is niet zozeer een andere God, maar de bijbelse God van wie men een heel scheef beeld gemaakt heeft.

Bij deze vragen kun je de volgende werkvormen gebruiken:

* **Meningenmarkt:** laat twee groepen vormen, de ene groep is voor, de andere tegen.

Van elke groep moeten steeds twee of drie jongeren uitleggen waarom ze voor of tegen zijn. Vraag na een of twee rondes of er al iemand van mening is veranderd en waarom.

* **Poster maken:** zorg dat er papier en illustratiemateriaal, voldoende scharen en lijm aanwezig zijn. In kleine groepjes posters laten maken. Eventueel kunnen die naderhand ergens in de (hal van de) kerk worden opgehangen.

Anders denken en toch samen leven?

Bijbelstudies voor jongeren 16 jaar en ouder

Integratie is tegenwoordig een sleutelwoord. Als je het over allochtonen hebt, dan heb je het over integratie. Wij vinden dat buitenlanders hun best moeten doen om Nederlands te leren, om onze regels te leren, om zich aan ons politieke systeem aan te passen. Ze hebben wel een heel andere achtergrond, vaak een andere godsdienst dan het christendom, voor ons vreemde gewoonten wat betreft huwelijk en gezinsverhoudingen, maar je moet toch binnen de grenzen van hetzelfde staatsverband samen met elkaar kunnen leven, zonder grote problemen.

Gelukkig gaat het ook vaak goed als verschillende culturen in één land wonen. We moeten ook niet denken dat het onderwerp van deze schets iets nieuws is. Heel de geschiedenis door hebben groepen van verschillende afkomst en cultuur samengewoond in allerlei landen van deze wereld. Ook is het bepaald niet voor het eerst dat een christelijk land (zoals ons land lange tijd was) te maken krijgt met een toevloed van nieuwkomers, zoals moslims in dit geval. De geschiedenis leert dat zo'n combinatie van christenen en moslims niet automatisch oorlog met zich meebrengt. Zoals er ook vaak een vreedzame samenleving mogelijk was met Joden.

Waarom kwamen de buitenlanders hierheen?

Hoe is het nu eigenlijk gekomen dat er tegenwoordig in Nederland heel wat buitenlanders wonen, of medelanders die van oorsprong uit andere landen afkomstig zijn? Ik geef hieronder een overzicht van die instroom van vreemdelingen vanaf ongeveer 1950. Dan kun je je ook beter verplaatsen in de situaties van allochtonen in ons land. Tegelijk merk je dan ook dat er veel verschillen zijn. Niet alleen tussen de groepen zelf, maar ook vooral in de redenen waarom ze naar ons land zijn gekomen.

Vluchtelingen arriveren bij een asielzoekerscentrum in Nederland

1. We kijken om te beginnen naar de gevolgen van onze koloniale periode. We hebben dan vooral te maken met kinderen en kleinkinderen van mensen die zijn gekomen uit Indonesië en de Molukken (plm. 1950-1961), Suriname en de Nederlandse Antillen.

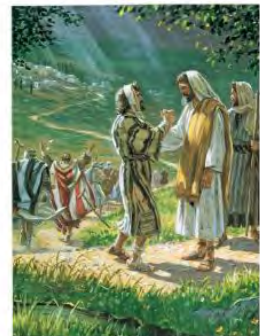
2. Vervolgens zijn er de gastarbeiders en hun kinderen (plm. 1961-1975). Doorgaans kwamen die vanuit de landen rond de Middellandse Zee: Spanje, Italië, Turkije en Marokko.
3. Dan is er een overgangsfase, ongeveer van 1975-1980, die vooral wordt bepaald door gezinshereniging van gastarbeiders, door binnenkomende Surinamers die geen vertrouwen hadden in de onafhankelijkheid van 1975 en vervolgens een tweede golf Surinamers als gevolg van de militaire coup in 1980. In deze periode zien we ook een ‘tussengeneratie’ ontstaan van kinderen die in hun landen van herkomst geboren waren en in hun jeugd van samenleving verwisselden.
4. Vervolgens is er een vestigingsfase (1980-2000) waarin de regering nadrukkelijk wilde dat minderheden zich moesten inspannen om vooral in de samenleving mee te gaan doen. Daarnaast werden hun rechten en plichten versterkt, en hun sociale en economische achterstand aangepakt. De regering wilde minder zorg, meer werken en leren, meer verplichtingen en beter integreren.
5. De nieuwste fase, vanaf 2000, wordt nu vooral bepaald door een strenger toelatingsbeleid voor alle vreemdelingen: asielzoekers, gezinsherenigers en buitenlandse kandidaten voor een huwelijk.

Ondanks alle maatregelen wordt Nederland kleurrijker. De veelheid van culturen wordt meer als een probleem gezien en minder als een verrijking van onze samenleving. Er wordt vandaag vaak gesproken over ‘het multiculturele drama’. Dat betekent dat erkend wordt dat de autochtone Nederlandse cultuur spanning kan opleveren met de normen en waarden van de allochtone culturen, en dat integratie bepaald niet probleemloos verloopt.

Maar in deze schets wil ik nogmaals benadrukken dat deze ontwikkelingen en verhoudingen niet iets nieuws zijn. Er zijn ook nauwelijks staten te bedenken, uit vroeger tijd of van tegenwoordig, waar iedereen dezelfde godsdienst aanhing en tot dezelfde cultuur behoorde. Er is dus altijd al multiculturaliteit geweest. In het Palestina ten tijde van de Heer Jezus was het ook bepaald geen koekoek-één-zang. Naast de Joden zelf waren er steden met een Griekse meerderheid, er woonden Romeinen (vooral bestuursambtenaren en militairen), ook Samaritanen, en verder bijvoorbeeld afstammelingen van de Edomieten. En in het zuidwesten aan de kust woonden nog steeds de nakomelingen van de Filistijnen. Dus de maatschappij in Jezus’ dagen was in feite ook al een multiculturele samenleving.

Bijbelstudie over de dankbare allochtoon

Hoe ging dat met die bevolkingsgroepen onderling in die tijd? De geschiedenis leert dat het met een sterk centraal gezag meestal wel in de hand te houden is. Dat was in Palestina toen ook zo, juist dankzij de Romeinen die de zaak meestal goed onder controle hadden. Dat hield natuurlijk niet in, dat er nooit schermutselingen of botsingen onderling waren. Zo was er al eeuwen een gespannen relatie tussen de Joden en de Samaritanen. Men ging ook eigenlijk niet met elkaar om, lezen we in Johannes 4:9 (zie verder de schets voor volwassenen, als het om dit hoofdstuk gaat).

Vraag tussendoor:

Wie zegt/schrijft dat zo in Johannes 4:9, en bij welk moment in die geschiedenis is die zin een toelichting?

In de ogen van de Joden hadden de Samaritanen een eigenwillige godsdienst, en je kon ze daarom maar beter uit de weg gaan. Maar moet je elkaar mijden en als vijanden beschouwen, als je niet dezelfde religie hebt? Dat zag de Heer Jezus anders volgens Johannes 4. En de Samaritanen zelf konden dat waarderen. Ook in hun kring vond zijn woord bij sommigen ingang en werd Hij als een bijzondere rabbi vereerd. Als voorbeeld noem ik de melaatse Samaritaan uit Lucas 17. We beginnen met een bijbelstudie rond zijn persoon.

Lees eerst Lucas 17:11-19

Een paar vragen om deze alinea van dichterbij te bekijken.

1. Wat was melaatsheid of huidvraat (NBV) voor ziekte? Waarom bleven die tien mensen op een afstand staan? Had dat met hun ziekte te maken?
2. Waaraan zie je dat er bij alle tien best wel geloof was?
3. Waarom stuurde Jezus hen naar de priesters in Jeruzalem?
4. Opvallend dat er maar één terugkomt: een Samaritaan. Let erop hoe Jezus hem noemt in vers 18. Waarom komt die man trouwens terug?

Anders dan de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan uit Lucas 10 (zie de schets voor jongeren 12-16) gaat het hier om een geschiedenis die echt gebeurd is. Die gelijkenis had de Heiland zelf bedacht. Hij koos voor een Samaritaan als de 'held' van het verhaal om te laten zien dat die zogenaamde vijanden best heel goede dingen konden doen.

In Lucas 17 is de Samaritaan een werkelijk bestaand persoon. En hij is de enige die God eert en bedankt door aan Jezus' voeten neer te vallen. Dat betekent dat hij geloofde dat Jezus en God helemaal bij elkaar horen. Juist dat geloof in de Heiland maakte niet alleen zijn huid maar ook zijn hart beter (zie vers 19). Hij is niet alleen genezen, maar ook gered! De Heer benadrukte dat om zijn Joodse toehoorders beschaamd te maken. Zo slecht zijn die Samaritanen dus nog niet. Ze kunnen voor de Joden zelfs nog een voorbeeld zijn van overgave aan Christus.

Dat kunnen we ook op onszelf toepassen. Mensen buiten de kerk kunnen voor ons soms nog een voorbeeld zijn. Doordat ze heel voorkomend en vriendelijk zijn, of graag anderen helpen. Dat kunnen trouwens ook allochtonen zijn. Buitenlandse mensen zijn vaak erg beleefd, ook in de bus of de trein, en ze zijn dankbaar als je hen met iets helpt. Natuurlijk zijn er uitzonderingen, maar in het algemeen zijn buitenlanders prettige mensen om mee om te gaan. Soms winnen ze het in vriendelijkheid en voorkomendheid nog van Nederlanders. Daarmee praten we hun onkerkelijkheid niet goed, maar we respecteren hen wel als normale medemensen.

Vraag

Kun je er een voorbeeld van noemen dat een allochtoon een fijn mens is? Uit je eigen ervaring, of misschien van de tv?

Nu de andere kant: we zijn zelf ook allochtonen

We begonnen deze schets met het probleem van de integratie. Buitenlanders moeten zich aan de Nederlandse situatie aanpassen, willen ze echt geaccepteerd worden. Dat is vaak een probleem voor hen, zeker voor hen die overtuigd moslim zijn en willen blijven. Als christenen kunnen wij die moeite wel een beetje begrijpen. Want we zitten in zekere in hetzelfde schuitje. De Nederlandse samenleving houdt niet meer zo van religieuze mensen die aan fundamentele waarheden vasthouden. Je moet openstaan voor de hedendaagse cultuur en je aanpassen aan de wensen en waarden van de meerderheid. Daar hebben wij als christenen ook problemen mee. Wij willen zelf uitmaken, op grond van de Bijbel, welke positie een vrouw in de kerk mag hebben. En hoe wij tegenover homo's en lesbiennes moeten aankijken.

Daarom voelen wij ons als christenen ook vaak apart staan. We voelen ons niet makkelijk thuis in de cultuur van de meerderheid, die aardsgericht is. Dat is ook te begrijpen als de Bijbel ons oproept om de aandacht te richten op wat boven is (Kolossenzen 3:2) en ons burgers van een rijk in de hemel noemt (Filippenzen 3:20). Dat burgerschap botst nogal eens met het burgerschap van het rijk der Nederlanden. In het Nieuwe Testament worden we als kinderen van God daarom ook wel 'vreemdelingen' genoemd. We wonen vandaag ook niet meer net als de Israëlieten in een land waar kerk en staat ongeveer samenvallen. Toen was binnen de grenzen van het beloofde land het geloof in God normaal, en was iemand die wat anders geloofde, een 'vreemde'. De wet van God was normaal, en alle andere gewoonten en godsdiensten waren abnormaal.

Moslims in gebed

Vreemd in eigen land

Maar vandaag is dat heel anders. Zeker in Nederland. De moderne, God-loze cultuur wordt langzamerhand normaal, en de kerk wordt steeds meer een uitstervend ras in de ogen van velen. Abortus is gewoon geworden, maar als je opkomt voor het ongeboren leven, dan ben je een zonderling en dan ben je vrouwonvriendelijk bezig. Je voelt je dan een vreemdeling in je eigen land. Eigenlijk krijgt de kerk weer de positie die destijds Abraham had, toen hij nog als vreemdeling en bijwoner in Kanaän verbleef. De Hethieten vormden toen de plaatselijke bevolking, en Abraham met zijn familie was een allochtoon. Ook Lot had daarmee te maken, en moest er later in Sodom ook onder lijden. In het Nieuwe Testament wordt daar soms op teruggegrepen, speciaal in

Hebreeën 11. Een bepaalde perikoop uit dat hoofdstuk willen we daarom wat van dichterbij bekijken.

Een *stelling* tussendoor
De omgekeerde wereld is in Nederland normaal geworden.
 Praat daar maar even op door (voor, tegen, en waarom dan?).

Bijbelstudie over aartsvaders die zich gast noemden

Lees Hebreeën 11:8-16

In dit hoofdstuk wordt een hele serie gelovigen uit het Oude Testament genoemd die getuigden van hun geloof, en daarin een voorbeeld zijn voor ons vandaag. In bovenstaande perikoop kun je lezen over het geloof van Abraham en Sara en hun familie. Ik stel eerst een paar *vragen* om de betekenis van deze verzen goed tot je door te laten dringen.

1. Abraham woonde met zijn familie in een land dat hem wel beloofd was, maar nog niet toebehoorde (vers 9). Maar ze konden wachten. Vergelijk dat eens met Matteüs 5:5. Wat is de overeenkomst tussen hen en ons?
2. De schrijver heeft het in vers 10 en ook in vers 16 over een stad, waar de aartsvaders naar uitkeken. Welke stad is daar bedoeld, denk je? Leg uit waarom die stad zo genoemd wordt.
3. Vers 13 vertelt dat de aartsvaders ervan getuigden dat ze vreemdelingen en gasten (bijwoners) waren op aarde (noem het maar een Abrahamervaring). Kun je ook in het boek Genesis vinden wanneer en waar ze dat gezegd hebben? Gebruik zo nodig een concordantie of anders internet (www.biblija.net).
4. Over vers 14-15: welk vaderland hadden ze verlaten en naar welk vaderland waren ze onderweg?

Abrahams 'woning'

Discussieer nu over de volgende *stellingen*. Geef argumenten waarom je het er wel of niet mee eens bent, of misschien voor een deel.

- a. *Ik voel me in de Nederlandse wereld als een vis in het water.*
- b. *Ik zou later het liefst emigreren naar een land dat christelijker is.*

Samen optrekken?

Als je als christenjongere ook een ‘Abrahamervaring’ hebt, kun je je waarschijnlijk het gevoel van allochtonen in ons midden wat beter indenken. Op een bepaalde manier kun je dan met hen meevoelen, vooral als het serieuze moslims betreft. Nu is en blijft er een reuzegroot verschil tussen de Bijbel en de Koran, tussen Jezus en Mohammed. Dat poetsen we niet weg.

Want de Bijbel is werkelijk Goddelijke openbaring, terwijl de Koran in schijn openbaring is, maar in werkelijkheid het mensenwoord van Mohammed. En Jezus is de ware en hoogste profeet en leraar, maar Mohammed is in feite niet meer dan één van de vele valse profeten die er in de geschiedenis opgestaan zijn. Bovendien zijn er niet alleen veel rustige en vredelievende moslims, maar ook fanatieke, fundamentalistische moslims. Die laatsten zouden graag zien dat de islam heel de wereld verovert en ze zouden daar graag aan mee willen helpen, zo nodig met kracht en geweld. Dat moeten we allemaal niet vergeten.

Toch blijft ook staan dat we als christenen meer kunnen samenwerken met moslims dan tot nu toe gebeurt. Als je bedenkt dat we vaak dezelfde moeite hebben met de verwereldlijkte sfeer in Nederland, dan zouden we best gezamenlijk daartegen kunnen protesteren.

Moslims geloven ook dat God alles geschapen heeft.

Moslims vinden ook dat je pas als je getrouwd bent, seksuele gemeenschap mag hebben.

Moslims willen ook dat gezag gehandhaafd wordt in de opvoeding en op school.

Moslims staan ook voor de fundamenteën van hun religie en vragen net als wij om volledige vrijheid van godsdienst.

Moslims zijn meestal ook tegen euthanasie.

Moslims ergeren zich ook aan al die reclameborden en tv-spotjes met halfblote vrouwen.

En zo kunnen we nog even doorgaan.

Waar het mogelijk is, moeten we elkaar steunen in de confrontatie met de Godloze samenleving van vandaag en in het opkomen voor het recht op vrijheid van godsdienst en onderwijs. We moeten als christenen met moslims samenleven, en soms kunnen we ook nog met elkaar samenwerken.

Vragen

5. Kun je als christenen/christenjongeren samenwerken met serieuze moslims? Zo ja, hoe en waar dan? Kan het zonder dat je (iets van) hun godsdienst overneemt? En zo nee, waarom dan niet?
6. Hoe zou het komen dat er nogal wat christenmeisjes trouwen met moslims en tegelijk ook moslima worden? Wat zou het aantrekkelijke van de islam zijn?

Moslams die christen worden

Gelukkig komen ook bekeringen naar de andere kant voor: moslams die zich bekeren tot het christendom. Net zoals Samaritaanse mensen door Joodse apostelen tot geloof gebracht werden in Christus (zie Handelingen 8).

Opmerking:

Let op het verschil tussen Handelingen 8:25 en Lucas 9:51-56. Hoe verklaar je die veranderde houding bij de Samaritanen?

Ook in onze kerkgemeenschap zijn er mensen die zich voor dat evangelisatiedoel extra inspannen. Ze proberen moslams ervan te overtuigen dat Christus de echte Verlosser is en de ware profeet. Dat is geen gemakkelijk werk. Want moslams zitten meestal erg vast aan hun familie, en als ze toch christen worden, dan worden ze vaak uit de familie gestoten. Af en toe komt het gelukkig voor dat een moslim zich bekeert. Goede opvang is dan natuurlijk nodig, zeker als die man of vrouw niet meer welkom is in zijn of haar familie.

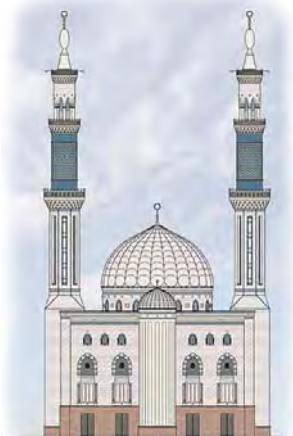
Vervolgens komt er een proces op gang van integratie in de christelijke gemeente. Het is wel de vraag hoever die integratie dan moet gaan. Moet die persoon zich helemaal aan de christelijke gewoontes aanpassen? Mag hij bijvoorbeeld blijven vasten tijdens Ramadan of moeten we dat ontmoedigen? En hoe zit het met knielen, met vaste gebedstijden (ook onder het werk) en met hoofddoekjes enzovoort?

Vraag

7. Heeft Handelingen 15 (speciaal de verzen 19-20) ook nog iets over dit onderwerp te zeggen?

We kunnen het ook nog andersom bekijken. Moeten wij ons als christenen misschien een beetje aan hen aanpassen? Kunnen we wat leren van moslams die christen worden? Te denken is bijvoorbeeld aan de grote waarde die ze hechten aan de familieband, aan het vasten en aan de gewoonte van het godsdienstig knielen. Knielbanken zouden in onze kerkgebouwen niet misstaan.

Integratie kent grenzen

Veel vragen, waarop het antwoord niet zo makkelijk is. We kunnen er in het algemeen wel het volgende van zeggen. Net zoals er burgerlijke integratie nodig is, zo is dat ook in de christelijke kerk nodig. Toch kunnen die integratie en aanpassing nooit 100% zijn. We kunnen ex-moslams niet verplichten om precies zo te leven als wij. Denk ook aan de erediensten en de liturgie die bij ons gebruikelijk is. Het is mooi als zulke buitenlanders zich invoegen in ons gemeentelijk leven, ook op de zondag. Toch kan de beleving van het geloof bij oosterse christenen (uit Syrië of Iran of Irak bijv.) anders zijn dan bij ons. Dan moet het mogelijk zijn dat zij, naast onze diensten, ook eigen samenkomsten organiseren, bijvoorbeeld voor christenen

die Farsi (de taal van Iran) spreken (zoals het tweewekelijks gebeurt in de Gereformeerde kerk van Amersfoort-Zuid). Voor zulke mensen is het een genot om af en toe ook God te loven in hun moedertaal, met melodieën en instrumenten die hun vertrouwd zijn.

Suggestie voor opdracht

Stel dat er in jullie gemeente een ex-moslim lid is, dan zou je eens kunnen vragen hoe de kerkelijke integratie voor hem of haar verloopt en waar de problemen liggen (hier is ook een rollenspel mogelijk in het geval dat zo'n ex-moslim er niet is).

Vraag

8. Als je moslims met de Bijbel in aanraking wilt brengen, dan moet je eerst proberen om met hen in contact te komen, door bijvoorbeeld samen met hen te eten. Is het dan mogelijk om met hen samen het Suikerfeest te vieren (als afsluiting van hun vastentijd)? Of ga je dan te ver met hun gewoontes mee? Vergelijk hierover wat Paulus schrijft over het eten met 'ongelovigen' in 1 Korintiërs 10:23-32.

Hindoe huwelijk

Vreemdelingen ontmoeten en zelf vreemdeling zijn

Bijbelstudies voor volwassenen

Vooropmerking bij deze schets

De meeste kerkelijke gemeenten kennen vandaag ook wel enkele allochtone leden of belangstellenden. Probeer hen bij dit onderwerp te betrekken. Misschien wordt het dan spannender, maar waarschijnlijk ook eerlijker.

Startvraag (om in de vergadering vooraf even met je buurman/vrouw over door te praten):

In het Nieuwe Testament zien we nogal wat rivaliteit tussen Joden en Samaritanen. Toch was er in godsdienstig opzicht heel wat gemeenschappelijks. Beide groepen hadden de wet van Mozes, ze aanbaden ook allebei dezelfde God, ook verwachtten ze allebei de Messias (de Christus). Is dat niet te vergelijken met moslims en christenen die ook heel wat gemeenschappelijks hebben? Of zijn daar veel meer verschillen?

Vreemdelingen

Volgens de Bijbel heeft het volk van God vaak te maken gehad met vreemdelingen die in hun midden woonden. En dan denken we met name aan de lange periode dat Israël een natie was, en dat kerk en staat ongeveer samenvielen. Die periode begon in het Oude Testament met de inbezitting van het land Kanaän, en eindigde in het Nieuwe Testament met Pinksteren, toen de kerk de wereld inging en landsgrenzen niet langer belangrijk waren.

Buitenlanders konden mensen zijn die altijd al in Kanaän gewoond hadden, en die zich in de tijd van Jozua onder het Joodse volk gemengd hadden. Of het waren krijgsgevangenen die in het volk opgenomen waren. Of het was een vrouw zoals Ruth die om heel eigen redenen vanuit Moab naar Betlehem was gekomen.

Als de Ramadan voorbij is

Er waren ook wel andere buitenlanders die als een soort ‘gastarbeiders’ vaak tijdelijk te midden van de Israëlieten werkzaam waren. Want de Israëlieten waren zeker in de begintijd meest boeren en veehouders. Als ze een smid nodig hadden, was dat iemand van over de grens. En voor de bouw van de tempel werd niet alleen cederhout gehaald uit de

Libanon, maar kwamen ook de bouwvakkers mee. En kooplui waren gewoonlijk ook uitheemse mensen.

Vooral die eerste groep vreemdelingen die onder Gods volk bleven wonen, was meestal arm en op de goedheid van anderen aangewezen. In de Thora blijkt dat God Zich hun lot aantrekt. God drukt zijn volk op het hart om ook zulke vreemdelingen als naasten te beschouwen. Ze mogen niet in de hoek gedrukt worden of rechteloos gemaakt. Ze moeten met aandacht en liefde behandeld worden. Helaas heeft Israël zich daar later niet altijd aan gehouden.

Hieronder volgen een paar teksten die hier wat over zeggen:

<i>Genesis 19:2</i>	Gastvrijheid van Lot tegenover twee engelen die voor hem vreemd waren en die hij eerst niet als engelen herkende. Vergelijk vers 2 met vers 9!
<i>Leviticus 19:33-34</i>	Ook een vreemdeling heeft recht op naastenliefde.
<i>Deuteronomium 14:28-29</i>	Een vreemdeling mocht delen in de besteding van de tienden.
<i>Rechters 19</i>	Als je als Israëliet in het gebied van een andere stam woonde, kon je al als vreemdeling beschouwd worden en met haat en dreiging te maken krijgen.
<i>Job 31:32</i>	Job liet een vreemdeling nooit buiten staan.
<i>Psalms 146:9</i>	De Heer beschermt de vreemdelingen.

Vraag

Wat betekenen deze teksten in onze omgang met allochtonen in Nederland die nog weinig rechten en geld hebben, vooral asielzoekers?

Is hun gastvrijheid niet vaak een voorbeeld voor ons, of past dat niet in onze cultuur?

Oorsprong van de Samaritanen

Verderop in het Oude Testament lezen we over de ballingschap, eerst voor Israël en later ook voor Juda en Benjamin. Dat was de straf voor de afval en zondigheid van Gods volk, zeker ook voor alle sociale onrecht dat gepleegd was, o.m. ten koste van vreemdelingen.

Door die ballingschap ontstond er later in Israël ook een heel nieuwe bevolkingsgroep. Dat waren de Samaritanen, een mengvolk in het midden van Palestina. Met dat volk is nooit een vriendschappelijke relatie ontstaan. Ook in Jezus' tijd leefden de Joden nog steeds in onmin met deze Samaritanen.

Terzijde even iets over het ontstaan van de Samaritanen. Rond 722 v.Chr. was het grootste deel van het noordrijk (met als hoofdstad Samaria) in ballingschap gegaan naar Assyrië. Om de lege ruimte op te vullen stuurden de Assyriërs (heidense) mensen vandaar naar Israël. Die mensen vermengden zich met de Israëlieten die er nog waren blijven wonen. Zo ontstond daar een bevolkingsgroep met een nieuwe

Jonge Samaritanen op de berg Gerizim

identiteit, de Samaritanen. Ze vereerden wel de God van de Bijbel, maar bleven intussen ook nog hun eigen vroegere afgoden dienen (zie 2 Koningen 17:24-41). Zo ontstond er een menggodsdienst van een mengvolk, dat door de Joden later niet werd vertrouwd. Alle eeuwen door, sinds de terugkeer uit de ballingschap ten tijde van koning Cyrus, was er een gespannen verhouding tussen Joden en Samaritanen. Dat blijkt al in de tijd van Ezra en Nehemia, en we merken het ook geregeld op in het Nieuwe Testament. Tot op de dag van vandaag woont er nog een kleine groep Samaritanen rond hun heilige berg Gerizim.

Twee bijbelstudies over Joden en Samaritanen (ontmoeting met vreemden)

a. Lucas 9:51-56

Lees nu dit Bijbelgedeelte. Hier merken we duidelijk de wederzijdse vijandschap tussen Joden en Samaritanen. Het Samaritaanse dorp heet Jezus niet welkom, en twee leerlingen van Jezus komen met een vreselijk voorstel. Jezus zelf gooit olie op de golven en heeft geduld. Hij doet niet mee met de vreemdelingenhaat die er aan beide kanten leeft. Dit is een perikoop waaruit we best wat kunnen leren, als het gaat om onze omgang met 'vreemden' vandaag.

Probeer de volgende vragen te beantwoorden om het gebeuren in deze tekst en ook de boodschap nog wat scherper te krijgen.

1. Welke reis begint er in vers 51, en wat zegt Lucas over het doel van die reis?
2. Wat wilde Jezus en zijn gezelschap in dat Samaritaanse dorp doen?
3. Waarom werd Hij daar niet gastvrij ontvangen volgens vers 53?
4. Je schrikt van de vraag die de beide leerlingen stellen, maar is die toch niet een beetje te begrijpen? Vergelijk hiervoor bijvoorbeeld Lucas 3:17.
5. Wat is de geweldige ontspannen slotsom van deze geschiedenis?

Wat in deze geschiedenis fout gaat, is ook vandaag heel herkenbaar. Bij ruzies met

allochtonen is onze eerste aandrang om met gelijke munt te betalen. Terugslaan, terugpakken, wraak nemen, dat is het parool. Maar dat mag niet de reactie van christenen zijn. Als we echt Jezus willen volgen, ook zoals Hij hier handelt, dan vragen we geen vuur uit de hemel, maar stapelen we vurige kolen op iemands hoofd (zie Spreuken 25:21-22). Paulus gebruikt die tekst in zijn brief aan de Romeinen, in 12:20, en hij concludeert dan in vers 21 dat we het kwade van een ander moeten overwinnen door het goede van onze kant.

Vraag: Hoe doe jij dat? Kun je de minste/wijste zijn, als het er bijvoorbeeld om gaat de vrede met de burens te bewaren? (denk aan het programma van de rijdende rechter op tv).

In bovenstaande perikoop is de reactie van de Heer Jezus opvallend en leerzaam. Er is nog een ander bijbelgedeelte waar het ook over Samaria gaat, en waar het voorbeeld van Jezus zelf nog veel meer op de voorgrond staat. Dat is Johannes 4, waar we lezen over de ontmoeting van Jezus met een Samaritaanse vrouw bij de bron van Jakob in de omgeving van Sichar. Dit gedeelte laat ons nog beter de mentaliteit van Jezus zien.

b. Johannes 4:1-42

Lees dit bijbelgedeelte. Eerst een paar vragen om er zicht op te krijgen:

1. Had Jezus niet een andere weg kunnen kiezen naar Galilea, bijvoorbeeld door het Overjordaanse gebied (zie vers 4)?
2. Waarom waren de leerlingen in vers 27 verbaasd dat Jezus met een vrouw in gesprek was?
3. In Lucas 9 was Jezus niet welkom, maar hier in Johannes 4 dwongen ze Hem nog een paar dagen bij hen te blijven. Vanwaar dat verschil?
4. Nog een andere schijnbare tegenstelling: toen de leerlingen werden uitgezonden volgens Matteüs 10, moesten ze liever geen stad van Samaritanen binnengaan om daar het evangelie te brengen (vers 5), maar Jezus doet dat in Johannes 4 wel. Hoe zit dat?

Dit bijbelgedeelte wordt vaak gezien als voorbeeld van een goed evangelisatiegesprek. Zo is het hoofdstuk echter maar ten dele te gebruiken. Want Jezus kon de vrouw overtuigen door zijn Goddelijke alwetendheid. De leerlingen bijvoorbeeld hadden niet kunnen weten dat deze vrouw al vijf mannen had gehad. En zij hadden ook geen levend water 'in de aanbidding' gehad, om maar niet meer te noemen.

Jezus als voorbeeld

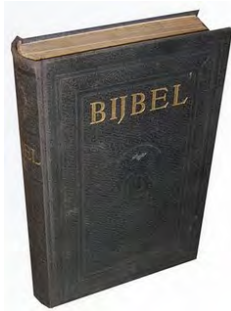
De strategie die Jezus hier gebruikte, kunnen we dus niet zomaar navolgen. Wij zijn en blijven mensen, en geen God. Maar de mentaliteit van Jezus die in dit gesprek bleek, is wel een voorbeeld voor ons. Juist als het gaat om onze contacten met culturele minderheden. Hoe de relatie tussen Joden en Samaritanen lag, wordt heel treffend in het slot van vers 9 aangeduid (door de vrouw zelf, of misschien door de bijbelschrijver): Joden gaan namelijk niet met Samaritanen om. Waarschijnlijk moeten we dan denken aan tafelgemeenschap; vooral het gebruiken van hetzelfde eetgerei tijdens een maaltijd zou verontreinigend werken. Joden zouden daarom ook niet gauw iets eten of drinken samen met Samaritanen.

Maar Jezus stoort Zich daar niet aan. Bij de put maakt Hij contact met de vrouw en vraagt haar of Hij van haar wat water te drinken kan krijgen. Het is tactisch naar een 'vreemdelinge' toe om op deze manier een gesprek aan te knopen. Dit is geen

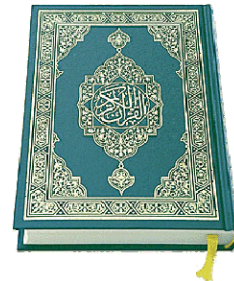
benadering vanuit de hoogte, maar eerder vanuit de laagte, vanuit een afhankelijkheidspositie. Hij heeft dorst, behoefte aan koel water, en vraagt deze allochtone vrouw om hulp.

Stelling

Hulp vragen aan een allochtoon is een geschikte manier om contact te maken. Ga na in groepjes van twee of je het hiermee eens kunt zijn of niet, en waarom wel/niet?

Er is nog een ander moment dat wij goed op de Heiland moeten letten. In dit hoofdstuk is duidelijk dat Hij geen water bij de wijn doet. In vers 22 zegt Hij klip-en-klaar dat het heil uit de Joden is. Dat betekent voor ons bijvoorbeeld dat wij aan het evangelie niets afdoen als we met moslims in gesprek zijn. Gods boodschap staat in de Bijbel en niet in de Koran. Daar moeten we eerlijk van blijven uitgaan, ook als we een evangelisatiegesprek hebben met moslims. Wees maar gerust open in je bedoelingen. Zoals zij jou willen bekeren, wil jij graag hen bekeren. Er komt ontspanning als je dat gewoon tegen elkaar durft te zeggen.

Bijbelstudie over christenen die zelf vreemdeling zijn

Opvallend is dat wij in het Nieuwe Testament na Pinksteren een soort ‘omkering’ krijgen te zien, als het om vreemdelingen gaat. Vroeger vielen kerk en staat ongeveer samen. ‘Israël’ was in het Oude Testament een naam voor de kerk, maar ook voor het volk. Een vreemdeling was iemand van buiten die wel onder het volk woonde, maar daar niet helemaal bij hoorde, en dus een uitzondering was.

Vanaf Pinksteren gaat het evangelie de grens over, en wordt de kerk van Christus vergaderd uit allerlei volken en staten van de toenmalige wereld. En dan worden langzamerhand de rollen weer omgekeerd. Christenen vormen een nieuwe groep in de heidense maatschappijen. Ze zijn vaak een kleine minderheid, een uitzondering. In de ogen van de anderen zijn ze een vreemde eend in de bijt. En christenen gaan zich ook vreemdelingen voelen, burgers die een ander vaderland hebben.

Zo was het ook gesteld met de christgelovigen in Klein-Azië, aan wie Petrus zijn eerste brief schreef. Dat is direct al aan de adressering in hoofdstuk 1:1 te zien. ‘Aan de uitverkorenen die als vreemdelingen verspreid in Pontus (...) verblijven.’ In de bijbelstudie kijken we daar nu nog wat nauwkeuriger naar.

Lees 1 Petrus 2:11-17

Eerst een paar vragen om de betekenis en bedoeling van Petrus in deze oproep op het spoor te komen:

1. De lezers worden hier in de NBV genoemd: vreemdelingen die ver van huis zijn. Waar is dan het thuis van de lezers?
2. Hoe komt het vreemdeling-zijn in vers 12 naar voren?
3. Als christenen zijn wij eerst burgers van Gods koninkrijk, en pas daarna burgers van een staat op aarde. Hoeven we aardse overheden daarom niet te gehoorzamen? Wat zegt Petrus daarvan in dit gedeelte?
4. Voelt u zich als gelovige wel eens een vreemdeling in de Nederlandse maatschappij?

Nederland heeft een christelijk verleden. Tegenwoordig verdwijnt het christelijke karakter van de samenleving steeds meer en de kerk wordt een steeds kleinere minderheid. Het is niet onze eerste taak om onze rechten als minderheid op te eisen, al mogen we natuurlijk wel opkomen voor rechten die we als christenen hebben gekregen (bijv. het recht op godsdienstvrijheid en op het stichten van bijzondere scholen, en het onderhoud daarvan uit de staatskas). Maar volgens Petrus is het belangrijkste wat gelovigen moeten doen: beseft dat je als christen vreemdeling bent en val op door goed gedrag. Doe mee in de maatschappij waarvan je nu eenmaal deel uitmaakt, maar weet daarbij steeds dat je ook burger bent van een ander rijk, namelijk het rijk van God.

Nu eerst *twee stellingen* om met elkaar te bespreken, als overgang naar het slot van deze schets.

1. *Ik voel me eerst Nederlander, en daarna christen.*
2. *Bij het woord 'vreemdeling' denk ik niet aan mezelf, maar bijvoorbeeld aan een Marokkaanse vrouw in de buurt.*

Van Petrus terug naar Abraham

We maken nu de overgang naar het slot van deze schets. Want via de zojuist besproken perikoop moeten we tot slot terug naar het Oude Testament. De bijbelvertaling van 1951 spreekt in vers 11 over 'bijwoners en vreemdelingen'. Dat doet denken aan Hebréeën 11, speciaal vers 13. Het gaat daar over het geloof van de aartsvaders en aartsmoeders van het volk Israël, over Abraham en Sara, over Isaak en Jakob. In dat verband klinken diezelfde woorden weer: die stamouders van het volk van God beleden dat ze vreemdelingen en bijwoners waren op aarde. Zo komen we dus uit bij het boek Genesis, bij de geschiedenis van Abraham en zijn nageslacht.

Abram werd uit zijn eigen vaderland (de Babelcultuur) weggeroepen om naar een voor hem vreemd land te gaan, het land Kanaän. Daar waren andere mensen inheems, in het bijzonder de Hetieten. Toen Abram dus daar met zijn familie kwam wonen, was hij een vreemde in de ogen van de autochtone bevolking en voelde hij zich ook vreemd. Hij werd als bijwoner geduld, maar had in feite geen rechten. In zijn tijd zou hij ook nooit een rechtmatige inwoner van het land worden. Aan zijn verre nakomelingen zou God

dat land pas als erfdeel geven. Daarom zegt Hebrëeën 11 ook, dat Abraham en de zijnen uitzagen naar het echte vaderland dat hen beloofd was, namelijk het hemelse vaderland.

Vragen

5. Was het psychologisch gezien positief voor Abram dat hij moest verhuizen, ja zelfs emigreren naar een ver weg gelegen land? Hij moest afstand doen van alles wat bekend en vertrouwd was, hij werd ontworteld en mocht zich ook in het nieuwe land nog niet echt settelen. Helpt zo'n ervaring om een nieuw vaderland van God te verwachten?
6. En wat onszelf betreft: kan het ons verlangen naar de toekomst belemmeren als we te midden van onze familie (blijven) wonen, of heeft dat daar geen invloed op?

Een minderheid van vreemdelingen

De conclusie is deze: na Pinksteren komt voor Gods volk de situatie van Abraham weer terug. We hebben opnieuw de status van vreemdelingen. En als het erop aankomt, is het echte volk van God altijd een minderheid geweest, die de klappen kreeg en met wie de spot gedreven werd. Je ziet het in de Bijbel al dadelijk bij Abel, die het betere offer dat hij bracht, met de dood moest bekopen. En wat liep de massa te lachen om die rare Noach, die een schip bouwde midden op het vasteland.

Denk ook aan Gods volk in Egypte, waar ze woonden in apartheid. In een reservaat, zou je bijna kunnen zeggen. Net als later in Babel tijdens de ballingschap. En in de tussentijd, de koningentijd, waren de echte vromen vaak ook maar een kleine minderheid. Gods volk was een mengeling van rechtvaardigen en goddelozen, maar de laatsten hadden het meestal voor het zeggen en vormden de grote massa. Die meerderheid liep achter een heidense cultuur aan, terwijl rechtvaardige mensen een levensstijl lieten zien die bij de heiligheid en hoogheid van God paste. Denk maar aan Daniël en zijn vrienden die midden in een vreemde cultuur hun eigen identiteit wisten te bewaren en te verdedigen. Zo gezien zijn de ware kinderen van God alle eeuwen door al vreemdelingen geweest in hun omgeving. En onze positie en status zijn niet anders. In een bepaald opzicht is het een isolement, waarin we verkeren. Maar dat is gelukkig geen situatie en status zonder perspectief.

Vraag

7. Paulus spreekt over die positie onder andere in Filippenzen 3:20-21. Hoe noemt hij ons en wat geeft hij ons voor uitzicht?

Attentie

Als je autochtone Nederlander bent, heb je geen inburgeringscursus nodig. Toch zul je juist als christen je maar tot op zekere hoogte kunnen inburgeren in onze natie. Als inburgeren hetzelfde als 'settelen' gaat betekenen, dus dat je je heerlijk in dit leven hier en nu gaat nestelen, dan wordt het riskant. Want de vraag is: waar voel je je thuis? Daar waar je lekker jezelf kunt zijn, of kijk je uit naar een wereld waar je bij Vader thuis kunt zijn?

Als we denken aan ons burgerschap in de hemel, is de volgende *stelling* misschien van toepassing:

Als christenen hebben wij een inburgeringscursus nodig voor Gods koninkrijk. Bespreek in kleine groepjes even hoe je die stelling opvat en wat je ervan denkt.

Christenen en moslims hand in hand?

Tot slot: christenen en moslims zijn dus allebei vreemdelingen in Nederland, al is het op verschillende manier. Dat kan een soort van herkenning geven. Serieuze moslims, die volgens de regels van de Koran willen leven, hebben vaak grote moeite met de moderne cultuur hier in Nederland. Net als christenen voelen zij zich niet thuis in een sfeer waar op seksueel gebied alles mogelijk is, tot de gekste uitspattingen toe. Ook wij als christenen voelen ons vreemd in een wereld waar vrijheid in losbandigheid en zedeloosheid ontaardt. Net als moslims willen wij ook op onze manier gezin en familie hooghouden, en proberen wij verre te blijven van individualisme en egoïsme. Net als de meeste moslims zijn ook serieuze christenen tegen euthanasie. En hoe verschillend we overigens ook zijn, we willen beiden ruimte hebben voor onze religie in onze vaak Godloze maatschappij. Met andere woorden: op bepaalde fronten zouden we gezamenlijk kunnen optrekken, zoals dat af en toe ook al wel gebeurt. Ik eindig daarom met een conclusie, die tegelijk een stelling is:

Christenen en moslims in ons vaderland zouden meer nog dan nu gebeurt, samen de strijd moeten aangaan met de moderne, in wetteloosheid gedompelde, Nederlandse cultuur en met de onverdraagzaamheid tegen alles wat religie heet.

Verschillende culturen

Lijst van bijbelgedeelten

gerangschikt naar deelonderwerpen

Over vreemdelingen binnen het volk Israël in het Oude Testament

Leviticus 19:34	Ook vreemdelingen hadden recht op naastenliefde.
Deuteronomium 5:12-15	Vreemdelingen delen ook in de rust van de sabbat.
Het boek Ruth	De buitenlandse Ruth integreert in het volk van God.
2 Koningen 5	De genezing van de buitenlander Naäman.
Ezra 9	Huwelijken met buitenlandse vrouwen vormden een groot risico voor eigen identiteit en levensstijl.

Over Joden en Samaritanen

Nehemia	Voortdurende confrontatie met Samaritanen (bijv. 2:19-20, en de hoofdstukken 4 en 6)
Lucas 9:51-56	Jezus niet welkom bij de Samaritanen.
Lucas 10:25-37	De barmhartige Samaritaan als voorbeeld.
Lucas 17:11-19	De dankbare ex-melaatse Samaritaan.
Johannes 4	Gesprek van Jezus met de Samaritaanse vrouw.
Handelingen 8:4-25	Ook de Samaritanen mogen het evangelie horen.

Over ons eigen vreemdelingschap als volk van God

Genesis 23	Abraham koopt als vreemdeling een graf voor Sara.
Daniël	Daniël en zijn vrienden (eigen identiteit bewaren in een vreemde cultuur).
Hebreeën 11:8-16	Aartsvaders als vreemdelingen.
1 Petrus 2:11-12	Christenen als vreemdelingen.

Over gemeenschap met allochtone christenen

Galaten 3:28	Allemaal één in Christus.
Kolossenzen 3:11	Geen onderscheid maar eenheid.

Lijst van psalmen, gezangen en liederen

Gereformeerd kerkboek

Psalm 1 (over het onderscheid tussen Gods weg en alle andere wegen).
Psalm 87 (over de toekomstige kerk uit allerlei culturen).
Palm 105 (over de aartsvaders als vreemdelingen).
Psalm 117 (alle volken).
Psalm 146 (de Heer beschermt de vreemdelingen).
Gezang 56 (berijming van Johannes 4).
Gezang 115 (daar is de vreemdelingschap vergeten...).

Liedboek voor de kerken

Lied 71 (lied op de dankbare Samaritaan).
Lied 103 (berijming van Hebreeën 11).
Lied 285 (gebed om vrede, ook tussen volken en bevolkingsgroepen).

Literatuur

alfabetisch geordend

- R. Buitenwerf en Clazien Verheul (red), *Ballingen, buren en buitenlanders*. De vreemdeling in de Bijbel, NBG, Heerenveen, 2007.
- L.W. de Graaff (e.a.), *Buitenlanders als buren*. Over christelijke naastenliefde en vreemdelingenbeleid (GSEV-reeks, nr. 30), De Vuurbaak, Barneveld, 1994.
- L.W. de Graaff, *Islam, bedreiging en uitdaging*, De Vuurbaak, Barneveld, 1998.
- L.W. de Graaff, *Islam in het kort*, Woord en Wereld, Bedum, 2002.
- P. van Kampen (e.a.), *Want de Geest spreekt alle talen. Multicultureel kerk-zijn in de 21ste eeuw* (GSEV-reeks, nr. 48), De Vuurbaak, Barneveld, 2003.
- A.G. Knevel (red.), *De vreemdeling in ons midden* (Bijbel en praktijk. Theologische verkenningen, nr. 14), Kok Voorhoeve, Kampen, 1994.
- Simon van der Lugt en Rinus Visser, *Samen. Multiculturele opbouw van de christelijke gemeente*, Missionaire Arbeid Rijnmond, 2009 (zie ook de recensie in *Nader Bekeken* september 2009, door ds. H.J. Boiten).
- A. Slob en W. ter Veen, *Omgaan met verschil. Multiculturele samenleving*, GPC, Zwolle, 1997.
- M. te Velde en H. Werkman (red.), *Vrijgemaakte vreemdelingen*, De Vuurbaak, Barneveld, 2007.
- W.H. Velema, *Ethiek en pelgrimage. Over de bijbelse vreemdelingschap*, Ton Bolland, Amsterdam, 1974.
- Moslims*, themanummer *Wegwijs*, november 1992 (de thema-artikelen zijn te downloaden van www.bijbelstudiebond.nl).
- Vreemdelingen*, themanummer *Wegwijs*, oktober 1995 (zie www.bijbelstudiebond.nl).
- Moslims, medelanders of tegenstanders?*, themanummer *Wegwijs*, januari 2005 (zie www.bijbelstudiebond.nl).

Kijk verder naar de volgende trefwoorden in encyclopedieën of in zoekmachines:

allochtoon en autochtoon
 discriminatie
 islam
 moslim
 multicultureel
 vreemdeling(schap)
 Samaritanen

Leesboeken voor jongeren

Voor wie graag leest en van een boeiend verhaal houdt, volgt hier een aantal boektitels. Deze boeken zijn niet alleen interessant en spannend, maar ook leerzaam als het gaat om de omgang tussen jongeren uit verschillende culturen.

Denk er wel om dat de meeste van deze boeken niet vanuit christelijk oogpunt zijn geschreven.

Rob Baetens, *Erkan*, Clavis, Hasselt, 2000.

Erkan wil lid worden van de voetbalclub, maar wordt vanwege zijn donkere huid en zijn Turkse afkomst nogal eens gediscrimineerd.

Richard Backers, *Stenen en sterren*, Maretak, Dronten, 1999.

Het wordt hoog tijd dat die racistische bende gevonden wordt, zodat het weer rustig wordt in de buurt.

Jantien Belt, *Verscheurd*, Pimento, Amsterdam, 2007.

Als de zoon uit een Nederlands-Iraans gezin voor problemen zorgt, worden ze allemaal vijandig behandeld.

Bénazir, *BBB. Boerenkool, Baklava, Bara*, Boekenbent (Barneveld), 2009.

Fries meisje gaat in de Haagse Schilderswijk wonen en komt met diverse culturen in aanraking.

Mats Berggren, *Schaatsen in de woestijn*, De Eenhoorn, Wilsbeke, 2003.

Hoe vooral de vader van een Iraaks gezin in Zweden als moslim wil blijven leven.

Marion Bloem, *Brieven van Souad*, Leopold, Amsterdam, 2004.

Marokkaans meisje schrijft brieven aan een vriendin en die correspondentie is voor haar heel belangrijk.

Janwillem Blijdorp, *Buitenbeentjes*, Mes, Capelle aan den IJssel, 2002.

Zes Nederlandse brugklasleerlingen zijn in een bepaald opzicht anders dan de anderen.

Janwillem Blijdorp, *Vrijheidsstrijders in actie*, Koster, Barneveld, 2003.

Twee jonge journalisten raken betrokken bij een actie met gewapend verzet om de christelijke bewoners van de Molukken te verdedigen tegen islamitisch geweld.

Reina ten Bruggencate, *Voor mijn verre prins*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2008.

Als je vriend uit Sri Lanka plotseling niets meer laat horen, bedenk je van alles.

Maar wat er echt aan de hand is, had je niet bedacht.

Albert ten Cate, *Ontsnapping uit Srebrenica*, Callenbach, Kampen, 2005.

Bosnische jongen moet vluchten en komt in Nederland in een asielzoekerscentrum terecht.

Caja Cazemier, *Lotte en Karima*, Ploegsma, Amsterdam, 2007.

Als een Nederlands meisje verkering krijgt, merkt ze pas hoe anders haar Marokkaanse vriendin opgevoed wordt.

Petra Cremers, *Adres onbekend*, Holland, Haarlem, 2004.

Zijn die leuke Armeense vakantie burens wel legale vluchtelingen of mogen ze niet in ons land blijven?

Lieneke Dijkzeul, *Aan de bal*, Lemniscaat, Rotterdam, 2004.

Het leven van een Afrikaanse jongen verandert als zijn voetbaltalent is ontdekt, hij mag zelfs naar Nederland voor een stage.

Geertje Gort, *Malika*, Leopold, Amsterdam, 2009.

Verhaal over een Marokkaans gezin in Nederland, de ene zus wil wel laten zien dat ze moslima is, de andere niet.

- Geertje Gort, *Vrij als een vogel*, Leopold, Amsterdam, 2003.
 Als je uit Angola bent gevlucht, is het leven op een asielboot niet gemakkelijk. Maar teruggaan naar je eigen land ook niet.
- Els de Groen, *Duizend jaar onderweg*, De Fontein, Baarn, 2000.
 Ondanks allerlei tegenwerking proberen jonge zigeuners uit Skopje zich voor te bereiden op een betere toekomst.
- Erik de Gruyter, *Littekens*, Den Hertog, Houten, 2001.
 Een asielzoekerscentrum in de buurt lokt agressie uit; waarom eigenlijk?
- Halil Gür, *Ik danste met engelen*, Piramide, Amsterdam, 2001.
 Vijf verhalen, waarin de schrijver herinneringen ophaalt vanuit zijn jeugd in Turkije.
- Karin Hilterman, *Blauwe kralen*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2000.
 Turks meisje verzorgt onderweg naar Turkije haar zieke moeder, omdat die in haar geboortedorp wil sterven.
- Karin Hilterman, *Eerwraak*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2001.
 In een Turks gezin speelt een familiegeheim over de dood van de oudste zus, waarover niet gepraat mag worden.
- Karin Hilterman, *Meryem*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2002.
 Een Turks tienermeisje dat in Nederland is opgegroeid, wordt tijdens een vakantie in Turkije aan het denken gezet over wie ze is en waar ze vandaan komt.
- Karin Hilterman, *Respect*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2006.
 Het is moeilijk voor een Turks meisje en haar Nederlandse klasgenoot om contact te leggen zolang haar broer het hun moeilijk maakt.
- Karin Hilterman, *Zwarte bergen*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2004.
 Twee meisjes, de een in Nederland, de ander in het onvrije Koerdistan, willen allebei hun eigen toekomst bepalen.
- Anton van der Kolk, *Amira, prinses van Marokko*, Van Goor, Amsterdam, 2002.
 Jongen wordt tijdens zijn vakantie in Marokko verliefd op een meisje dat naar haar vaderland is teruggestuurd om uitgehuwelijkt te worden.
- Joyce Pool, *Blauw*, Lemniscaat, Rotterdam, 2004.
 Als een allochtoons gezin na jaren het land wordt uitgezet, komt de klas van de dochter in verzet.
- Ben Slingenberg, *Vrije val*, Mozaïek, Zoetermeer, 2007.
 Somalische jongen dreigt na lange tijd in Nederland uitgezet te worden, maar daar zijn de burens en de school het niet mee eens.
- Chris Vegter, *Verbroken vriendschap*, en Heleen Vissinga, *Vriendschap verboden*, De Fontein, Baarn, 2005.
 Nederlandse jongen en Iraans meisje zien elkaar wel zitten, maar haar broer wil de baas over haar spelen. Dubbelverhaal verteld vanuit de jongen en vanuit het meisje.
- Rob Visser, *Vlucht!*, en *Asiel voor Joshua*, Mozaïek, Zoetermeer, 2006-2007.
 Groepje vrienden voert actie tegen de komst van asielzoekers, maar ze beseffen niet waar ze mee bezig zijn. In dit tweede deel zijn de rollen omgedraaid en gaan de vrienden hun allochtone klasgenoot juist helpen.
- Marie Wijk, *Asielzoekers vertellen...: tekeningen en uitspraken van asielzoekers, jong en oud, uit 31 landen*, Wijk & Wijk, Rozendaal, 2001.
 Door middel van illustraties komen de levensverhalen allerlei asielzoekers tot leven.
- Zohra Zarouali, *Een doel voor ogen*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2002.
 Marokkaans meisje woont in Amsterdam op kamers en heeft alles over voor haar studie. Totdat ze een knappe jongen ontmoet.

Bijlage. Driestappenmethode van Pinto

In onderstaande bijlage, overgenomen uit de eerste schets van K. Serier, lezen we een methode om een goede omgangsvorm te vinden in de relatie met etnische minderheden. Wellicht kan het je van dienst zijn bij de contacten met allochtone mensen.

Deze methode kan op een doeltreffende wijze gebruikt worden bij het overbruggen van cultuurverschillen (zie hiervoor D. Pinto, *Interculturele communicatie*, Houten/Antwerpen, 1990).

De fasegewijze opbouw is als volgt:

Stap 1. Je eigen (cultuurgebonden) normen en waarden leren kennen. Welke regels en codes zijn van invloed op je denken, handelen en communiceren?

Stap 2. De (cultuurgebonden) normen, waarden en gedragscodes van de ander leren kennen. Scheid meningen over het gedrag van de ander van feiten. Onderzoek wat het 'vreemde' gedrag van de ander betekent.

Stap 3. Bepaal hoe je in de gegeven situatie met de geconstateerde verschillen in normen en waarden omgaat. Bepaal vervolgens waar jouw grenzen liggen wat betreft aanpassing aan en acceptatie van de ander. Maak deze grenzen aan de ander duidelijk.

Toelichting

Het effect dat Pinto met deze methode beoogt, is:

1. het wegnemen van vooroordelen;
2. het begrijpen en daardoor gemakkelijker accepteren en respecteren van andermans normen en waarden, ook al wijken deze sterk af van eigen normen en waarden;
3. het vaststellen en aan anderen duidelijk maken van de eigen grenzen, ter voorkoming van irritaties, onbegrip en overdreven tolerantie.

En of we Pinto's methode nu beschouwen als het ei van Columbus, dan wel de zogenaamde open deur, is mijns inziens niet van belang. Van belang is dat we in onze benadering van etnische minderheden, van andere allochtonen, maar ook in zaken als barmhartigheidswerk, zending en evangelisatie, hiermee methodisch te werk gaan. En daarbij kan deze methodiek ons behulpzaam zijn.

Het gaat om het ontwikkelen van een dubbel perspectief op de situatie zoals die zich aan ons voordoet. We trachten dan gebeurtenissen en ons oordeel hierover van elkaar te scheiden. De gebeurtenissen zoals ze zich aan ons voordoen, proberen we zo objectief mogelijk te beschrijven om vervolgens na te gaan welk oordeel wij hierover hebben op grond van onze waarden en normen.

Zo trachten we stelselmatig al die waarden en normen op te sommen die van invloed zouden kunnen zijn op de manier waarop wij bepaalde gebeurtenissen beoordelen. Zo is de beschrijving van de situatie en het daarna vaststellen van eigen waarden- en normenpatroon de eerste methodische stap: een stap die op onszelf is gericht.

De tweede stap gaat ervan uit dat anderen eveneens vanuit hun waarden en normenpatroon gebeurtenissen en dergelijke beoordelen. De moeilijkheid hierbij is dat we daarachter moeten zien te komen. Hoe beoordelen we de gedragingen van de ander? In de voorgaande stap hebben we de gebeurtenissen en gedragingen zo objectief mogelijk beschreven (voor zover dat inderdaad kan). Daarmee hebben we kunnen vaststellen hoe men zich gedraagt. Maar waarom een individu of een groep zich op een

bepaalde wijze gedraagt, is ons wellicht nog niet duidelijk. We dienen dan voor onszelf vast te stellen welk gedrag niet door ons wordt begrepen. Dit omdat we dan ook duidelijk kunnen aangeven welke informatie we nog nodig hebben om de situatie beter te begrijpen. Onbegrepen aspecten moeten we niet veronachtzamen. Het is juist belangrijk op zoek te gaan naar onbegrijpelijk gedrag.

Wanneer we ons bewust zijn van de dingen die we van de ander niet begrijpen, kunnen we gericht op zoek gaan naar de ontbrekende informatie. Bronnen van dergelijke informatie zijn in de eerste plaats de mensen zelf, waarbij we moeten uitvinden of het goed is onze vragen op een directe of op een indirecte wijze te stellen. Verder kunnen we deskundigen raadplegen, literatuur hierover verwerken en ook onze vragen enigszins opschorten tot we zelf meer ervaringen hebben opgedaan op grond waarvan ons meer duidelijk is geworden.

Bij het verzamelen van informatie moeten we er rekening mee houden dat de gedragsregels, codes, normen en waarden van iedere cultuur steeds (een beetje) veranderen. Immers, de ontwikkeling van iedere cultuur is in feite een dynamisch proces en wordt in vele gevallen bovendien mondeling van generatie op generatie doorgegeven. Daarnaast moeten we ons realiseren dat niet alle normen en waarden even gemakkelijk onder woorden gebracht kunnen worden: ze worden vaak onbewust beleefd. En soms moeten we ons erbij neerleggen dat we die ander misschien nooit geheel kunnen begrijpen, al doen we nog zo ons best. Daar komt bij dat ook onder allochtonen afwijkend gedrag voorkomt, wat, evengoed als bij ons, dan niet plaatsbaar is binnen het gangbare waarden- en normenpatroon.

Na deze beide stappen hebben we ons een beeld kunnen vormen van de overeenkomsten, de oppervlakkige en de dieperliggende verschillen in normen en waarden tussen hun cultuur en de onze. Het zijn met name de dieperliggende verschillen die de belangrijkste problemen opleveren bij interculturele contacten. Daarom is de derde en laatste stap nodig, waarin we voor onszelf bepalen hoe we met deze verschillen omgaan.

Het feit dat we de ander nu zo veel mogelijk hebben begrepen, betekent vervolgens nog niet dat we ons aan dat gedrag van die ander moeten aanpassen of dat zonder meer moeten accepteren. Het probleem bij de ontmoeting met mensen uit andere culturen is het vinden van een balans tussen die twee (of meer) culturen. We moeten voor onszelf vaststellen hoe ver wij bereid zijn tegemoet te komen aan de ander. Deze aanpassing verschilt per individu, per onderwerp en per situatie.

Van belang is dat we bepalen op welk punt we een harmonie tussen verschillende culturele opvattingen willen bereiken. Eveneens van belang is vast te stellen waar dat niet mogelijk is en waar grenzen liggen die aan de ander duidelijk gemaakt moeten worden. Weet de ander onze grenzen en weten wij welke de grenzen van de ander zijn, dan ontstaat er duidelijkheid en weten we van elkaar waar we aan toe zijn. Dan ook kan het onderlinge gesprek over en weer vruchtbaar zijn.

De methode van Pinto is in haar essentie eenvoudig, maar bestrijkt met betrekking tot onze omgang met etnische minderheden een moeizaam begaanbaar terrein. Toch blijft het een goede zaak om ons dit zo veel mogelijk eigen te maken.